

Η Χάρτα και ο Κώδικας στο πλαίσιο της πολιτικής της Ε.Ε. για το ανθρώπινο δυναμικό και την κινητικότητα

Η Χάρτα και ο Κώδικας (X+K) προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Ε.) σε Ανώτατα και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Κέντρα, Επιχειρήσεις και εν γένει Φορείς που απασχολούν ή χρηματοδοτούν την Έρευνα και τους Ερευνητές στα πλαίσια της ανάπτυξης πολιτικών για τους ανθρώπινους πόρους και την κινητικότητα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό την ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς για την έρευνα στην Ευρώπη.

Δεδομένης της νομικής φύσης του θεσμικού αυτού εργαλείου (Σύσταση/Recommendation), που σημαίνει, ότι δεν έχει άμεση αναγκαστική εφαρμογή, όπως πχ. μια Οδηγία της Ε.Ε. που υποχρεώνει το κράτος μέλος να την ενσωματώσει στο εσωτερικό του δίκαιο με διάταξη νόμου, η εφαρμογή της X+K επαφίεται στη βούληση των Οργανισμών στους οποίους απευθύνεται, με βάση τα οφέλη που αυτά κρίνουν ότι θα αποκομίσουν.

Καθ' όσον αφορά στο περιεχόμενο της, η Χάρτα, αναλύει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τόσο των ερευνητών, όσο και των ακαδημαϊκών, ερευνητικών και χρηματοδοτικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων που απασχολούν ή χρηματοδοτούν ερευνητές, ενώ ο Κώδικας θέτει ως στόχο τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των ερευνητών σε όλο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (EXE) με την εμπέδωση διαδικασιών διαφάνειας και αξιοκρατίας κατά την πρόσληψη και την εξέλιξη τους, ώστε η έρευνα να καταστεί ελκυστικό είδος σταδιοδρομίας και μοχλός οικονομικής ανάπτυξης στον EXE.

Με βάση τα ανωτέρω, οι οργανισμοί που θέλουν να επιδείξουν μια στρατηγική ανθρωπίνων πόρων αλλά και μια ετοιμότητα να εφαρμόσουν την αρχή της κινητικότητας που προωθείται ταυτόχρονα (υπό την έννοια της γεωγραφικής, διατομεακής και διεπιστημονικής κινητικότητας) στον ανταγωνιστικό χώρο της έρευνας, τεχνολογίας και της καινοτομίας, έχουν κάθε συμφέρον να προσαρμόσουν το κανονιστικό τους πλαίσιο προς τις αρχές της X+K.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη, ότι οι περισσότεροι Οργανισμοί του ακαδημαϊκού χώρου, είτε πρόκειται για ΑΕΙ, είτε πρόκειται για Ερευνητικά Κέντρα, διαθέτουν ήδη ένα κανονιστικό πλαίσιο για την εύρυθμη και ακαδημαϊκά ορθή λειτουργία τους. Το αυτό ισχύει, σε σημαντικό βαθμό, και ως προς τη λειτουργία των ερευνητικών εργαστηρίων τους με σκοπό τη διασφάλιση της ζωής και της υγείας των εργαζομένων σε αυτά. Επομένως, σε μεγάλο βαθμό, η υιοθέτηση των αρχών του δίπτυχου της X+K δεν πρέπει να αποτελεί πρόβλημα.

Το στοίχημα εντοπίζεται περισσότερο στην εφαρμογή της αρχής της κινητικότητας που είναι αρνητικά σηματοδοτημένη στο Ελληνικό Σύστημα Παιδείας και Έρευνας (η τρέχουσα πρακτική, πλην φωτεινών εξαιρέσεων, είναι να εξελίσσεται κάποιος στο χώρο που αρχικά προσλήφθηκε στο αντικείμενο για το οποίο προσλήφθηκε χωρίς να αποκτήσει εμπειρία άλλων χώρων και μάλιστα της παραγωγής και των επιχειρήσεων) και στην αποδοχή της αρχής της αξιολόγησης που όλοι γνωρίζουμε ότι δεν ευδοκιμεί παντού στο ανωτέρω ελληνικό σύστημα.

Βεβαίως, η εφαρμογή αρχών και διαδικασιών που τίθενται από την X+K επάγει διοικητικό βάρος στον Οργανισμό. Αλλά, κάθε κανονιστικό πλαίσιο, από τη στιγμή που θα εφαρμοσθεί, θέλει παρακολούθηση και συνεχή αξιολόγηση/αποτίμηση, πράγμα που παραπέμπει σε μια άλλη υστέρηση του ανωτέρω ελληνικού συστήματος (πρόκειται για μηχανισμούς πιστοποίησης ποιότητας που δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένοι και προσφιλείς) που όμως πρέπει να αποκατασταθεί δυναμικά. Τα εμπόδια για την υιοθέτηση της X+K πρέπει να μεταβληθούν σε στοίχημα για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος μας και τη συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό και Διεθνές περιβάλλον της Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

Τα συγκεκριμένα οφέλη που θα προκύψουν από την εφαρμογή της X+K, θα πρέπει να τα εντάξει ο φορέας και ο ερευνητής στο πλαίσιο της πολιτικής που υπηρετεί το θεσμικό εργαλείο και αυτά, ενδεικτικά είναι:

α) **Εξωστρέφεια**. Συμμετοχή σε κανόνες και διαδικασίες κοινά αποδεκτές από τους ομόλογους φορείς του ΕΧΕ, επομένως διευκόλυνση στην κινητικότητα και στη σταδιοδρομία. Στη συγκεκριμένη οικονομική συγκυρία με αυξανόμενους ρυθμούς εξόδου από τη χώρα του νεαρού δυναμικού της, η γνώση και προσαρμογή με όρους που ισχύουν στον ΕΧΕ διευκολύνει τη βιώσιμη ανάπτυξη σταδιοδρομίας των ερευνητών και την κινητικότητα τους με όλους τους δυνατούς τρόπους. Επίσης και η είσοδος ερευνητικού δυναμικού από χώρες μέλη της ΕΕ με τις θεσμικές εγγυήσεις του τύπου Χ+Κ είναι επωφελής και στόχος για την ανανέωση και ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού και ερευνητικού ιστού μας.

β) **Διαφάνεια**. Τόσο για τους ερευνητές όσο και για τους φορείς έρευνας αποτελεί στοιχείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και εξέλιξη τους.

γ) **Εξοικείωση με μηχανισμούς πιστοποίησης ποιότητας** και διαδικασίες πρωτοκόλλου.

δ) **Άμεσο όφελος για τους χρηματοδότες** που θα μπορούσε να ενσωματώσουν το θεσμικό εργαλείο στη χρηματοδοτική πολιτική τους (πχ. όπως το Νορβηγικό Συμβούλιο Έρευνας το οποίο εξαρτά τη χρηματοδότηση φορέων έρευνας από την εφαρμογή της Χ+Κ)

ε) **Κινητικότητα**. Εξοικείωση με όλα τα είδη κινητικότητας, γεωγραφικής, διατομεακής, διεπιστημονικής με προφανή πολλαπλασιαστικά οφέλη για όλους τους «παίκτες».

στ) Οφέλη που μπορεί να προκύψουν από την αναγόρευση της Χ+Κ σε **ουσιώδη όρο** για τη χρηματοδότηση φορέων και ερευνητών από τα χρηματοδοτικά εργαλεία του εκάστοτε προγράμματος πλαίσιο της ΕΕ, με έμφαση στα προγράμματα κινητικότητας (τύπου Μαρία Κιουρί).

ζ) ...Τέλος, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, η **δημιουργία κουλτούρας** σχετικής με τα θέματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω.